

szomszédos községeinek zsidó lakosságával együtt először a zsinagógában gyűjtötték össze. A helyi református középiskolában gyűjtötték össze a simai, a gécei, a tótfalusi és a szamosdarái zsidókat. A városban összegyűjtött zsidókat ezt követően a mátészalkai gettóba szállították át. További részleteket lásd Sh. Friedmann: *Sefer Yizkor le'kedoshei Csenger, Porcsalma ve'ha Seviva*. (Csenger, Porcsalma és környékének emlékkönyve.) A szerző kiadása, Tel-Aviv, 1966.

111. A fehérgyarmati zsidókat a helyi zsinagógában és a zsidó iskolában gyűjtötték össze, ahonnan deportálás céljából Mátészalkára szállították őket. A Fehérgyarmattal kapcsolatos részleteket lásd J. Blas: *Ayaratenu le'she'Avar Fehérgyarmat*. (Hajdani Fehérgyarmatunk.) A szerző kiadása, B'nei B'rak, 1965.

112. A Mátészalkáról és a szomszédos községekből származó zsidók, köztük a szövegben említettek személyes beszámolóit lásd a YIVO-ban lévő alábbi dokumentumokban: Feig Róza (772/2277), Ráth József és Ernő (772/2368), Herskovits Mendel (773/2066), Fischer Samu (773/2075), Moskovitz Anna (775/3204), Schweiger R. (776/56), Berger J. (776/69), Brunnwasser Magda (776/71), Gelbermann Mandel (776/79), Végh A. (776/83) és Lebovits I. és mások (776/87). Lásd továbbá Halmos Sándornak a 104. jegyzetben idézett kéziratát.

113. Egy forrás szerint a szeklencei gettóban közel 5000 zsidó volt, köztük azok, akik a szomszédos Száldobosi, Ökörmezői, Husztsófalvai és Mihálkai járás községeiből kerültek ide. A gettó a huszti Zsidó Tanács vezetése alatt működött. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 408. o. Lásd még a YIVO-nál található alábbi személyes elbeszéléseket: Moskovits Károly (774/2789), Neumann Salamon (776/73) és Lebovits G. (776/92).

114. Lásd a 6. függelékét.

115. 1941-ben Kisvárdai öszlakossága 14 728 volt, közülük 3770, azaz 25,5% volt zsidó.

116. Király, *i. m.*, 46. o.; Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 409. o. A budapesti Zsidó Tanács Lévai által idézett jelentése szerint a kisvárdai Zsidó Tanács tagja volt dr. Schönwald Miklós, Kain József és bizonyos Goldstein is. Lásd még Grünwald Béla személyes elbeszélését (YIVO, 772/2437). Egy másik forrás szerint a két transzport május 25-én és 27-én hagyta el a várost. *Pinkas ha'kehilot*, 496–498. o. Lásd még a 6. függelékét.

117. A legfőbb zsidótlanítókon kívül az április 19-i értekezleten az érintett zónák rendőr- és csendőrparancsnokai is részt vettek. Az V. csendőrkerület küldöttségében Liptay László ezredes és Finta Imre százados is helyet foglalt. Szeged városát mások mellett Buócz Béla rendőrfőkapitány-helyettes képviselte. További részletek Molnár Judit: „Adalékok az 1944-es délvidéki gettók és deportálások történetéhez.” *Múlt és Jövő*, 1991. 3. sz., 68–72. o. Az április 19-i Tájékoztató a budapesti Belügyminisztérium archívumában található.

118. Szigetvár zsidóit április 26-án, a közösség vezetői, Löbl Béla, Kelemen Ernő és Beck László által készített listák alapján gettósították. A zsidók kifosztásának részleteire Berend Bélának, Szigetvár korábbi rabbijának a háború utáni tárgyalásán derült fény (lásd a 14. fejezetet). A Barcsi és a Csurgói járásra vonatkozóan lásd Andrassy Antal: „Zsidóüldözés Somogyban (1944. március–július).” In: *Somogy megye múltjából*, Kaposvár, 1984, 347–348. o.

A Szigetvárott és környékén indított zsidóellenes kampányban Csethe Miklós csendőrfőkapitány is részt vett. A budapesti megyei bíróság, miután bűnösnek találta, 1953. november 3-án ötévi börtönbüntetésre ítélte. Ügyszám: B. II. 0292/1953/8. Belügyminisztérium, Levéltár, V-20139.